

УДК 343.121.4:343.122

DOI 10.36919/3041-1149(Print).3.2024.107-113

Р. А. Попович,
аспірант кафедри права,
ПВНЗ «Європейський університет»
email: rpopovych@e-u.edu.ua
ORCID ID 0009-0008-0042-6235

ПРАВОВІ ГАРАНТІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ПРАВ ПОТЕРПІЛОГО НА СТАДІЇ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ

Наукове дослідження присвячене з'ясуванню процесуальних можливостей участі потерпілого у змагальному судовому кримінальному процесі, на підставі чого розроблено рекомендації, спрямовані на вдосконалення положень кримінального процесуального законодавства, що регламентують порядок участі потерпілого на стадії судового розгляду. Обґрунтовано, що правові гарантії реалізації процесуальних прав потерпілого на досліджуваній стадії кримінального процесу спрямовано на створення певних можливостей потерпілого в дослідженні доказів, попередженні (недопущенні) порушень іншими учасниками кримінального провадження, припиненні порушень процесуальних прав і відновлення порушеного права. Виокремлено основні правові гарантії потерпілого під час судового розгляду, зокрема належать такі процесуальні можливості: бути завчасно поінформованим про час і місце судового розгляду; подавати докази суду та брати участь у їх безпосередній перевірці; заявляти відводи та клопотання на забезпечення безпеки щодо себе, близьких родичів чи членів своєї сім'ї, майна та житла; давати пояснення, показання або відмовитися їх давати; оскаржувати рішення, дії чи бездіяльність уповноважених; підтримувати обвинувачення в суді у випадку відмови прокурора від підтримання державного обвинувачення; оскаржувати судові рішення в порядку, передбаченому КПК України тощо. Також з метою забезпечення додаткових гарантій реалізації прав потерпілого в змагальному кримінальному процесі наведено аргументи щодо внесення відповідних змін до КПК України: закріпити за потерпілим можливість бути присутнім під час обрання, зміни чи скасування запобіжного заходу, надавати пояснення та докази на підтвердження своєї позиції, а також право оскаржувати рішення з означених питань.

Ключові слова: кримінальне провадження, правові гарантії, реалізація прав, судовий розгляд, потерпілий, клопотання, показання.

Постановка проблеми та її актуальність. У Кримінальному процесуальному кодексі (далі – КПК) України задекларовано завдання кримінального провадження, яке полягає в захисті особи, суспільства й держави від кримінальних правопорушень, охороні прав, свобод і законних інтересів учасників кримінального провадження (ст. 2) [1], що кореспондується з положеннями ст. 3 Конституції України [2]. Реалізація цього завдання неможлива без створення дієвого кримінального процесуального механізму забезпечення прав потерпілих [3, с. 15].

Важливе значення в сучасних умовах має створення оптимальних процесуальних механізмів реалізації потерпілим своїх прав і законних інтересів, формування сучасної методології та опанування її практикою за посиленої уваги питанням відшкодування заподіяної шкоди, участі в проведенні слідчих (розшукових) дій під час судового розгляду, дотриманню процесуальних прав і законних інтересів зазначеного суб'єкта.

Процесуальна активність потерпілого під час судового розгляду залежить від того, наскільки кримінальна процесуальна система гарантій відповідає дійсності щодо реалізації прав і законних інтересів, якими наділено потерпілого. Отже, наразі не втрачають своєї актуальності та потребують детального аналізу процесуальні можливості потерпілого в судовому кримінальному провадженні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-правові засади забезпечення законних прав та інтересів потерпілого в кримінальному судочинстві на доктринальному рівні висвітлено в наукових працях таких учених, як: Ю. П. Аленін, В. Г. Гончаренко, Ю. М. Грошевський,

Ю. О. Гурджі, С. В. Давиденко, О. В. Капліна, М. П. Климчук, О. П. Кучинська, А. В. Лапкін, В. Т. Нор, Т. В. Омельченко, О. В. Панчук, І. І. Потеружа, Т. І. Присяжнюк, М. С. Строгович, С. В. Толокольніков, Л. Д. Удалова, Л. І. Шаповалова, О. О. Юхно та ін.

На сьогодні в теорії кримінального процесу існують різні, а іноді й діаметрально протилежні наукові позиції щодо процесуальних можливостей потерпілого в судовому кримінальному процесі, забезпечення та реалізації захисту прав, свобод і законних інтересів зазначених учасників кримінального провадження. Після введення в дію КПК України окремі проблемні аспекти реалізації прав і законних інтересів потерпілого в кримінальному провадженні не досліджувались.

Метою статті є на основі аналізу чинного кримінального процесуального законодавства України окреслити правові гарантії реалізації процесуальних прав потерпілого на стадії судового розгляду.

Виклад основного матеріалу дослідження. За змістом ст. 55 КПК України, потерпілим у кримінальному провадженні може бути фізична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди, а також юридична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди [1]. Система кримінальних процесуальних прав потерпілого поділена на три групи: 1) права, які він має впродовж усього кримінального провадження (чч. 1 та 4 ст. 56 КПК України); 2) права, які він має під час досудового розслідування (ч. 2 ст. 56 КПК України); 3) права, які він має під час судового провадження (ч. 3 ст. 56 КПК України) [1]. Розглянемо більш детально процесуальні можливості потерпілого.

Варто зазначити, що судовий розгляд – це основна й найважливіша стадія кримінального процесу, в якій суд розглядає та вирішує справу остаточно й, по суті, за допомогою дослідження всіх необхідних доказів та їх джерел виносить остаточне рішення за цією справою [4, с. 274]. Вирішення кримінального провадження остаточно та за сутністю означає, що суд: безпосередньо досліджує й оцінює всі докази; остаточно з'ясовує всі суттєві обставини, що становлять предмет доказування в кримінальному провадженні; постановляє вирок про винуватість чи невинуватість особами з усіма відповідними наслідками.

Як слушно зазначає В. О. Попелюшко, здійснюючи правосуддя за допомогою розгляду та вирішення вказаних питань, суд тим самим виконує завдання кримінального судочинства в частині охорони прав і законних інтересів осіб, які беруть у ньому участь, забезпечення правильного застосування закону з тим, щоб кожний, хто вчинив злочин, був притягнутий до відповідальності, і жоден невинний не був покараний [5, с. 42–43].

Кримінально-правове значення стадії судового розгляду полягає в тому, що в ній дається остаточна відповідь на питання, які мають кримінально-правову природу, а саме: чи було вчинено кримінальне правопорушення; якщо так, то якою є його кваліфікація; чи винен підсудний у вчиненні кримінального правопорушення; якщо винен, то чи підлягає він кримінальному покаранню. Кримінально-процесуальне значення стадії судового розгляду проявляється в тому, що: а) тільки в цій стадії може бути вирішений за сутністю кримінально-правовий спір між державою (потерпілим) і підсудним; б) у цій стадії дістає остаточне вирішення завдання кримінального процесу, зміст якого полягає в забезпеченні правильного застосування закону з тим, щоб кожний, хто вчинив злочин, був притягнутий до відповідальності, і жоден невинний не був покараний; в) у цій стадії підводяться підсумки всієї досудової кримінально-процесуальної діяльності [6, с. 80–81].

Судовий розгляд може бути ефективним лише за умови його належної підготовки за допомогою прийняття організаційно-тактичних рішень, планування судового розгляду, інформаційною базою якого є матеріали досудового розслідування [7, с. 142]. Дійшовши висновку про наявність підстав для призначення судового розгляду, суд має вирішити ряд питань, які забезпечують потрібні умови для правильного розгляду провадження в судовому засіданні та реалізації прав сторін.

Обґрунтованим вважаємо погляд В. О. Попелюшка, що надання сторонами суду доказів повинно відбуватись на підготовчому засіданні, оскільки на цій стадії суд лише формує справу, а не дає оцінку й досліджує докази [8, с. 44–49].

На стадії судового розгляду суд повинен дослідити та перевірити всі докази, представлені сторонами, всі обставини кримінального провадження в межах повідомленої підозри. Суттєве значення для ухвалення рішення в кримінальному провадженні відіграють показання потерпілого. На відміну від обвинуваченого потерпілий попереджається судом про кримінальну відповідальність за дачу завідомо неправдивих показань. Потерпілий допитується перед допитом свідків за тими самими правилами, що й свідки. Водночас ст. 353 КПК України такої вказівки не містить, що, на нашу думку, потребує внесення відповідних коректив до КПК України.

Процедуру проведення допиту потерпілого під час судового розгляду регламентовано в ст. 353 КПК України, у ч. 1 якої зазначено, що перед допитом потерпілого головуючий встановлює відомості про його особу та стосунки потерпілого з обвинуваченим. Головуючий з'ясовує, чи отримав потерпілий пам'ятку про права й обов'язки потерпілого, чи розуміє він їхній зміст, а за потреби роз'яснює їх, а також попереджає його про кримінальну відповідальність за завідомо неправдиві показання. Головуючий у судовому засіданні має привести потерпілого до присяги, якщо він не відмовився давати показання [1].

Після допиту потерпілого йому можуть ставити запитання цивільний позивач, цивільний відповідач, їх представники та законні представники, а також головуючий і судді. Суд має право вимагати від осіб, які ставлять запитання, формулювати їх зрозумілою для потерпілого мовою. Вони повинні бути коректними, зрозумілими, чіткими та конкретними, враховувати інтелектуальний рівень допитуваного. Потерпілий може бути допитаний повторно в тому самому або наступному судовому засіданні за його клопотанням, за клопотанням сторони кримінального провадження або з ініціативи суду. Надаючи показання, потерпілий, крім фактичних даних, може повідомити суду власну думку про них.

Якщо прокурор дійшов до переконання на підставі встановлення під час судового розгляду обставин справи, які мають суттєве значення, що обвинувачення, визначене в обвинувальному акті, не відповідає обставинам справи, то прокурором готується новий обвинувальний акт, копії якого надаються обвинуваченому, його захиснику, потерпілому, його представнику та законним представникам, а також представнику юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження (ч. 2 ст. 338 КПК України) [1]. Зазначені дії впливають не лише на діяльність прокурора, а й на діяльність інших учасників процесу, зокрема, у випадку відмови прокурора від підтримання державного обвинувачення суд зобов'язаний пояснити потерпілому, що він може взяти на себе реалізацію обвинувачення замість прокурора за тим обсягом, що зазначено в обвинувальному акті.

Варто підкреслити, що потерпілий не володіє повноваженнями щодо того, щоб збільшити / зменшити чи змінити представлене раніше в обвинувальному акті прокурором обвинувачення, оскільки це є винятковим правом саме прокурора. Водночас у випадку зміни прокурором обвинувального акта (в сторону зміни кваліфікації вчиненого протиправного діяння в бік пом'якшення або обрання менш суворого виду покарання) в потерпілого залишається право підтримувати обвинувачення за попереднім обсягом. За цих обставин на потерпілого під час судового провадження (наприклад, у судовому провадженні приватного обвинувачення) покладається обов'язок (тягар) доказування щодо належності та допустимості доказів і даних з питань розміру процесуальних витрат та обставин, які характеризують підозрюваного, обвинуваченого, у разі коли потерпілий подає відповідні докази. За таких умов права потерпілого й адвоката-представника мають бути максимально детально врегульовані та концептуально не відрізнятися (за винятком відповідної специфіки, пов'язаної зі статусом учасника кримінального провадження) від процесуальних прав обвинуваченого та його захисника.

У положеннях ст. 178 КПК України не передбачено участі потерпілого під час вирішення питання про обрання запобіжного заходу. Однак, наприклад, з урахуванням обставин, передбачених ст. 178 КПК України, до підозрюваного, обвинуваченого як запобіжний захід обирається особисте зобов'язання, але потерпілий обґрунтовано побоюється тиску з його сторони, або перебуває в залежності від нього, що орган досудового розслідування не завжди має можливим встановити. У цьому випадку з метою забезпечення захисту потерпілого доцільно обрати більш суворий запобіжний захід, зокрема як домашній арешт. Або ж навпаки, коли підозрюваний, обвинувачений відшкодував завдану кримінальним правопорушенням шкоду, однак слідчому,

прокурору ще не відома така обставина й слідчий суддя, суд за їх клопотанням обирає запобіжний захід щодо тримання під вартою. У цьому разі потерпілий може вже й не мати ніяких претензій до підозрюваного, обвинуваченого, проте його думку з цих питань не було опитано та не враховано.

Варто підкреслити, що надаючи правоохоронним органам і суду право застосовувати запобіжні заходи, КПК України водночас позбавляє потерпілого права брати активну участь під час їх обрання. У цьому випадку діє лише загальне правило про можливість оскарження процесуальних дій (бездіяльності) органів досудового розслідування та прокуратури.

Наразі положення КПК України не закріплюють за потерпілим такого права, у зв'язку з чим А. В. Лапкін наводить аргументи, що позбавлення права ініціювати застосування запобіжного заходу потерпілого не є виправданим, а вчені й раніше наголошували на доцільності надання потерпілому права самому клопотати перед судом щодо обрання запобіжного заходу, і такі пропозиції є цілком обґрунтованими з огляду на потребу в забезпеченні прав і законних інтересів потерпілого, наданні йому додаткових можливостей відстоювати власну процесуальну позицію. Цю думку також підтримуємо та вважаємо, що чинний КПК України в цій частині абсолютно несправедливо обмежує право потерпілого на захист своїх прав і законних інтересів [9, с. 11].

З викладеного вбачається доцільність унесення відповідних доповнень до чинного КПК України, закріпивши за слідчим, прокурором обов'язок щодо врахування думки потерпілого бути присутнім у процесі обрання, зміни чи скасування запобіжного заходу, надавати пояснення та докази на підтвердження своєї позиції, а також право оскаржувати рішення з означених питань.

З положень КПК України вбачається, що потерпілий, його представник не можуть заявляти клопотання про обрання, скасування або зміну запобіжного заходу, клопотання про проведення слідчих (розшукових) дій у суді під час судового розгляду тощо, крім випадків, коли це право чітко передбачено КПК України. Проте як з наукового, так і з практичного погляду представника варто віднести до сторони обвинувачення в судовому провадженні. Зазначене твердження впливає з огляду на те, що потерпілим у кримінальному провадженні може бути фізична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди, а також юридична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди (ч. 1 ст. 55 КПК України). Представник потерпілого користується процесуальними правами потерпілого, інтереси якого він представляє, крім процесуальних прав, реалізація яких здійснюється безпосередньо потерпілим і не може бути доручена представнику (ч. 4 ст. 58 КПК України). Відтак правове положення, процесуальні дії як потерпілого, так і його представника (зважаючи взагалі на підстави набуття статусу потерпілого в кримінальному провадженні) є за своєю правовою природою обвинувальними [1].

Викладене підтверджує, що з метою ефективного забезпечення виконання завдання кримінального провадження в частині охорони прав, свобод і законних інтересів учасників, потерпілого, його представника варто віднести до сторони обвинувачення саме в судовому провадженні, що забезпечить право заявляти вищевказані клопотання та іншими способами сприяти відновленню порушених прав.

Упродовж розслідування та судового розгляду кримінального провадження потерпілий має право на відшкодування завданої кримінальним правопорушенням шкоди в порядку, передбаченому законом (ст. 127 КПК України), а ч. 1 ст. 128 КПК України передбачає, що особа, якій кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням завдано майнової або моральної шкоди, має право під час кримінального провадження до початку судового розгляду пред'явити цивільний позов до підозрюваного, обвинуваченого або до фізичної чи юридичної особи, яка за законом несе цивільну відповідальність за шкоду, завдану діяннями підозрюваного, обвинуваченого або неосудної особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння. Однак відсутній і дієвий механізм такої компенсації, донині все ще не ухвалено закон про відшкодування шкоди потерпілому, а також існує значна кількість кримінальних проваджень, де неможливо встановити особу, яка вчинила кримінальне правопорушення.

Викладене зумовлює потребу в удосконаленні й законодавчому врегулюванні правового механізму відшкодування майнової, моральної та фізичної шкоди потерпілому від злочину, зокрема нерозкритого органами розслідування. У зв'язку з цим науковцями наводяться

аргументи щодо відображення в ст. 56 КПК України права потерпілого на відшкодування майнової, фізичної та моральної шкоди, заподіяної кримінальним правопорушенням, повним обсягом у порядку, передбаченому законом, за рахунок держави, зокрема, якщо не встановлено особу, яка його вчинила [10, с. 444–445].

Отже, можемо констатувати надзвичайну важливість проаналізованих питань з погляду виконання завдань кримінального провадження, визначених ст. 2 КПК України, захисту особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорони прав, свобод і законних інтересів учасників кримінального провадження та ін. [1].

Висновки. Саме на стадії судового розгляду передбачено найбільше можливостей для швидкого, повного та неупередженого розслідування й судового розгляду. Правові гарантії реалізації процесуальних прав потерпілого на стадії судового розгляду спрямовано на створення певних можливостей потерпілого в дослідженні доказів, попередженні (недопущенні) порушень іншими учасниками кримінального провадження, припиненні порушень процесуальних прав і відновлення порушеного права.

До правових гарантій потерпілого, що визначають його процесуальні можливості на стадії судового розгляду, належать визначені в ст. 56 КПК України права: бути завчасно поінформованим про час і місце судового розгляду; подавати докази суду та брати участь у їх безпосередній перевірці; заявляти відводи та клопотання на забезпечення безпеки щодо себе, близьких родичів чи членів своєї сім'ї, майна та житла; давати пояснення, показання або відмовитися їх давати; оскаржувати рішення, дії чи бездіяльність уповноважених; підтримувати обвинувачення в суді у випадку відмови прокурора від підтримання державного обвинувачення; оскаржувати судові рішення в порядку, передбаченому КПК України, та ін.

З метою забезпечення додаткових гарантій реалізації прав потерпілого в змагальному кримінальному процесі наведено аргументи щодо внесення відповідних змін до КПК України в частині закріплення за потерпілим можливості бути присутнім у процесі обрання, зміни чи скасування запобіжного заходу, надавати пояснення та докази на підтвердження своєї позиції, а також право оскаржувати рішення з означених питань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
2. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/go/254к/96-вр>
3. Буртовий М. Процесуальні права потерпілого та їх реалізація на стадії досудового розслідування : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2022.
4. Король В. Кримінальний процес України (Особлива частина) : навчальний посібник. Івано-Франківськ : ВДВ ЦІТ ПНУ ім. Василя Стефаника, 2007.
5. Попелюшко В. Судовий розгляд кримінальної справи : навчальний посібник. Київ : Кондор, 2006.
6. Лобойко Л. Стадії кримінального процесу : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2005.
7. Мирошниченко Ю. Проблеми судового розгляду в кримінальному провадженні: організаційно-підготовчий аспект. *Слово Національної школи суддів України*. 2013. № 4. С. 139–144.
8. Попелюшко В. Формування кримінальної справи на стадії судового провадження. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 286–289.
9. Лапкін А. Організаційно-правові основи діяльності прокурора із забезпечення прав і законних інтересів потерпілого в кримінальному судочинстві України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2011.
10. Соловйова О. Процесуальне положення потерпілого у кримінальному провадженні. *Харківський національний університет внутрішніх справ: 25 років досвіду та погляд у майбутнє (1994–2019 рр.)* : зб. тез доп. на Міжнар. наук.-практ. конф. до 25-річчя створення ун-ту, м. Харків, 22 листоп. 2019 р. Харків, 2019. С. 444–445.

REFERENCES

1. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [Criminal Procedure Code of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 13 kvit. 2012 r. № 4651-VI. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> [In Ukrainian].
2. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 28 chervnia 1996 r. № 254k/96-VR. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/go/254k/96-vr> [In Ukrainian].
3. Burtovyi, M. (2022). *Protsesualni prava poterpiloho ta yikh realizatsiia na stadii dosudovoho rozsliduvannia* [Procedural rights of the victim and their implementation at the stage of pre-trial investigation] : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09. Kyiv [In Ukrainian].
4. Korol, V. (2007). *Kryminalnyi protses Ukrainy (Osoblyva chastyna)* [Criminal process of Ukraine (Special part)] : navchalnyi posibnyk. Ivano-Frankivsk : VDV TsIT PNU im. Vasylia Stefanyka. 596 [In Ukrainian].
5. Popeliushko, V. (2006). *Sudovyi rozghliad kryminalnoi spravy* [Trial of a criminal case] : navchalnyi posibnyk. K. : Kondor. 234 [In Ukrainian].
6. Loboiko, L. (2005). *Stadii kryminalnogo protsesu* [Stages of the criminal process] : navchalnyi posibnyk. K. : Tsentr navchalnoi literatury. 176 [In Ukrainian].
7. Myroshnychenko, Yu. (2013). Problemy sudovoho rozghliadu v kryminalnomu provadzhenni: orhanizatsiino-pidhotovchy aspekt [Problems of trial in criminal proceedings: organizational and preparatory aspect]. *Slovo Natsionalnoi shkoly suddiv Ukrainy*. № 4. 139–144 [In Ukrainian].
8. Popeliushko, V. (2013). Formuvannia kryminalnoi spravy na stadii sudovoho provadzhennia [Formation of a criminal case at the stage of court proceedings]. *Yurydychnyi chasopys Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav*. № 1. 286–289 [In Ukrainian].
9. Lapkin, A. (2011). Orhanizatsiino-pravovi osnovy diialnosti prokurora iz zabezpechennia prav i zakonnykh interesiv poterpiloho v kryminalnomu sudochynstvi Ukrainy [Organizational and legal bases of the activity of the prosecutor to ensure the rights and legitimate interests of the victim in the criminal justice system of Ukraine] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09. Kh. : Nats. yuryd. akad. Ukrainy im. Ya. Mudroho. 21 [In Ukrainian].
10. Soloviova, O. (2019). *Protsesualne polozhennia poterpiloho u kryminalnomu provadzhenni* [Procedural position of the victim in criminal proceedings]. *Kharkivskiy natsionalnyi universytet vnutrishnikh sprav: 25 rokiv dosvidu ta pohliad u maibutnie (1994–2019 rr.)* : zb. tez dop. na mizhnar. nauk.-prakt. konf. do 25-richchia stvorennia un-tu, m. Kharkiv, 22 lystop. 2019 r. Kharkiv. 444–445 [In Ukrainian].

R. A. Popovych. LEGAL GUARANTEES OF THE IMPLEMENTATION OF PROCEDURAL RIGHTS OF THE VICTIM AT THE STAGE OF JUDICIAL PROCEEDINGS

The scientific study is dedicated to finding out the procedural possibilities of the victim's participation in an adversarial criminal trial, on the basis of which recommendations have been developed aimed at improving the provisions of criminal procedural legislation, which regulate the procedure for the victim's participation at the stage of the trial. It is substantiated that the legal guarantees of the implementation of the procedural rights of the victim at the investigated stage of the criminal process are aimed at creating certain opportunities for the victim in the examination of evidence, preventing (preventing) violations by other participants in the criminal proceedings, stopping violations of procedural rights and restoring the violated right. The main legal guarantees of the victim during the trial are highlighted, including the following procedural opportunities: to be informed in advance about the time and place of the trial; submit evidence to the court and participate in their direct examination; to file objections and motions; to ensure safety for oneself, close relatives or members of one's family, property and housing; give explanations, statements or refuse to give them; to challenge the decisions, actions or inaction of authorized persons; support the prosecution in court in case the prosecutor refuses to support the state prosecution; to appeal court decisions in accordance with the procedure provided for by the Code of Criminal Procedure of Ukraine and others. Also, in order to provide additional guarantees for the realization of the rights of the victim in the adversarial criminal process, arguments are given for making relevant changes to the Code of

Criminal Procedure of Ukraine in terms of: establishing for the victim the opportunity to be present when the preventive measure is selected, changed or canceled, to provide explanations and evidence to support their position , as well as the right to appeal decisions on the specified issues.

Key words: *criminal proceedings, legal guarantees, realization of rights, trial, victim, petition, testimony.*

Стаття надійшла до редакції 27 серпня 2024 року